

■ PAUL
TUTUNGIU

O stagiune normală

La ora cînd aștern aceste rînduri, stagiunea teatrală 1979—1980 (în ciuda faptului că a fost deja judecată, aplaudată sau pusă sub semnul întrebării, de la caz la caz, de confrății noștri întru viață teatrală), încă nu s-a încheiat. Abia ce s-a anunțat (post-festum, după legile culturale ale locuitorilor din Venus, nu ?) o premieră, dintre atît de puținele, în acest an, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț (cu o nouă versiune a piesei lui Shakespeare, *Imblinzirea scorpiei*, versiune semnată de însuși regizorul spectacolului, Iulian Vișa), alte trei premiere în Capitală (la Teatrul Național — *Cavou de familie* de Pierre Chesnot, la Teatrul „Ion Creangă”, *Cînd erau bunicii mici, Din lumea lui Alecsandri*, la Teatrul Giulești — *Povestea unei iubiri* de Terence Rattigan) și o premieră la Galați — *Domnișoara Nastasia*, în viziunea scenică a lui Adrian Lupu. Dacă aș da acum două telefoane în Transilvania și alte două în Moldova, cu certitudine, șirul premierelor de ultimă clipă, al acestor spectacole pentru o singură zi (pentru că toate vor fi reluate abia la toamnă) s-ar dovedi neîncheiat.

Dar obiceiul teatrelor de a agăța, în fugă, de coada stagiunii, la spartul tîrgului adică, premiere care, de fapt, sînt ale stagiunii viitoare, este destul de vechi. Ca atare, să ne înscriem și noi într-un ritual consacrat și să considerăm ca fiind ale stagiunii numai spectacolele verificate de public.

Oricît de mult ar contraria, rămînem la convingerea că stagiunea de care ne despărțim acum, a fost o stagiune normală. Ea a păstrat acel echilibru necesar și firesc între diversele compartimente ale repertoriului (dramaturgie națională și universală, texte actuale și clasice, comemorări etc.). În plus, stagiunea curentă a avut *evenimentele* ei, cu adăosul corespunzător de rebuturi, dacă pînă rebuț putem înțelege producțiile subvalorice, perpetuate de la un an la celălalt

sau, ca să se vadă continuitatea (!) prezentate chiar în premieră.

În cadrul acestui punct de vedere statistic, stagiunea 1979—1980 nu pare să fie mai puțin importantă decît surorile ei precedente. Virfurile prezentei stagiuni pot coabita foarte bine cu cele din sezonul teatral trecut. Deci, chiar calitativ, stagiunea actuală are personalitate. Pentru că prima parte a ei a fost dominată de *A treia țepă* a lui Marin Sorescu, pusă în scenă, la Craiova, de Mircea Cornișteanu, iar cea de-a doua parte, de *Echipa de zgomote* a lui Fănuș Neagu, pusă în scenă la Teatrul Giulești de Alexa Visarion. Aceste două spectacole pot sta, după părerea noastră, foarte bine lîngă — de pildă — *Furtuna* de la Teatrul „Bulandra”, în ciuda faptului că marile spectacole nu suportă compoziția. Ba, cele două spectacole menționate au, în plus, meritul atît de semnificativ de a fi pus în valoare texte autohtone. Și, fiindcă am pus punctul pe acest i (care uneori vine de la *impas*), al punerii în circuit a dramaturgiei naționale, ne grăbim să menționăm și alte titluri mai mult decît meritorii: *Mobilă și durere* de Teodor Mazilu, pusă în scenă la Oradea și la Hucurești, *Egul mediu întimplător* de Romulus Guga, prezentată într-o scenografie foarte personală la Teatrul Mic, *Cuiul sau iepurii* de D. R. Popescu (Teatrul Bacovia din Bacău), *Broasca țestoasă și Omul de paiantă* de Mircea Săndulescu (la Teatrul de Stat din Sibiu și, respectiv, la Teatrul „A. Davila” din Pitești), *Pluta Meduzei* de Marin Sorescu (Teatrul de Stat „Valea Jiului” din Petroșani).

Constatăm, urmîrind producțiile acestei stagiuni, că unele instituții teatrale încep să-și piardă aura dobîndită în alți ani: Teatrul din Piatra Neamț a coborît, ca să ne exprimăm într-un limbaj meteorologic, un număr de grade și, de la o vreme, fiecare premieră indică invariabil *staționar*. De la *Nevestele vesele din Windsor* (creație de referință semnată de Alexandru Tocilescu), Piatra Neamț n-a mai „dat” un alt spectacol demn de tradiția teatrului de la poalele Cozlei.

În aceeași situație se află, de mai mulți ani, Teatrul de Comedie. (*Don Juan*-ul lui Molière, prezentat de curînd, pare să ne promită o revitalizare). Teatrul „Ion Creangă”, care este, se știe, un teatru pentru tineret și copii, a devenit o problemă cronică, care așteaptă grabnice soluții.

În schimb, Giuleștiul se dovedește a fi unul dintre cele mai bune teatre din țară,

asistăm la un fel de redeptare la Teatrul „Ion Vasilescu”. Teatrul Național din Craiova concurează cu Teatrul Giulești, avînd, după cît se vede, o conducere la fel de ferm angajată pe drumul exigenței.

O situație în continuare dificilă este aceea a debutanților în dramaturgie. Nu afit numărul lor (destul de mare, raportat la ceilalți ani), ci calitatea textelor propuse ne îngrijorează. Exceplîndu-l pe Mircea Săndulescu — care nu poate fi privit ca un debutant, fiind unul dintre cei mai serioși reprezentanți ai prozei tinere românești—, debutanții nu dovedesc originalitate ; de voie, de nevoie, o oarecare deducere la meșteșug (citește imitație !) ar putea fi constatată.

Aprupo de debutanți, un loc aparte trebuie să acordăm, în această stagiune, *Cenaculului dramaturgilor*, care a semnat, de fapt, debutul în dramaturgie al lui Mircea Săndulescu, care a lansat numele lui Eugen Șerbănescu, și în care s-au citit două lucrări ale consacraților Everac și Naghiu. Comentariile din *Cenacul dramaturgilor* dovedesc nu numai interesul criticilor pentru diverse aspecte ale dramaturgiei contemporane, ci și posibilitatea unor viitoare debuturi în cronică de spectacol.

Dar să ne întoarcem la chestiune.

Un punct slab al stagiunii este, desigur, felul în care a răspuns sărbătoririi unor evenimente cu încărcătură acut politică. N-a existat un spectacol despre viața croului național Tudor Vladimirescu, (cu ocazia împlinirii a 200 de ani de la naștere), iar manifestările scenice dedicate sărbătoririi a 2050 de ani de la întemeierea primului stat dac centralizat și independent, sint, deocamdată, ca să fie, întocmite din versuri și proze, sau din piese de teatru nereprezentative pentru literatura scrisă pe această temă. N-a fost jucat Gheorghe Mușu, al cărui text despre Burebista a fost tipărit de revista noastră în stagiunea trecută, n-a fost jucat Paul Anghel, cu al său *Regele desculț* (piesă reprezentativă pentru întreaga operă a scriitorului).

Și în această stagiune au apărut (au reapărut) nume care, cel puțin deocamdată, nu spun mare lucru în dramaturgie. Simpla etichetă „e băiat bun !”, chiar dacă autorul de la periferia literaturii este într-adevăr un om cumsecade, ajunge ca el să fie promovat aproape în fiecare an cu cîte o piesuță-două. „Merge !” și se spune confidențial și cu tonul că nu trebuie să fim chiar atît de neîngăduitori. Merge, sigur că merge, dar unde ajungem cu

mersul ăsta ? Incontestabil, la cantitatea corespunzătoare de rebut.

Situația aceasta se repetă și în domeniul traducerilor. Îl vezi pe afixul românesc pe nu știu care dramaturg din apus sau din răsărit, despre care n-ai auzit nimic. Cauți repede o istorie, un dicționar al literaturii respectivei țări. Nimic. Întrebi un specialist. Iar nimic. Ca să afli că dramaturgul cu pricina nu este cunoscut, ca lumea, nici în propria lui țară. Că nu s-a afirmat nici acolo. Dar că îl *afirmăm* noi. Și nu pentru ochii lui frumoși, că doar nu se deplasează el să-și vadă capodopera pusă în scenă pe românește, ci pentru că asta ne-a oferit traducătorul, cu care autorul respectiv are niște stimabile relații de prietenie. Fenomenul ar putea avea un nume : *renghiul traducătorilor*, renghiul jucat spectatorilor, culturii. Mai trebuie (neapărat !) semnalată o manie molipsitoare ca holera : mania versiunilor și adaptărilor, mania dramatizărilor și colajelor etc., etc. Nenorocirea n-ar fi mare, poate nici n-ar fi vorba de vreo nenorocire dacă, în toate aceste întreprinderi, ar fi investită, de fiecare dată, cantitatea necesară de talent. De discernămint. De moralitate literară. Am comentat, de cîteva ori, situații de acest gen. Vom adăuga acum următoarea observație : nu sint oare prea multe asemenea experiențe, în cadrul Teatrului „Ion Creangă”, într-o singură stagiune ? Iată-le : *Înșir-te, mărăgărite* de Victor Eftimiu (versiune, din păcate, nesemnată), *Micul Prinț* (dramatizare de Radu Popovici), *Din lumea lui Alecsandri* (spectacol-colaj semnat de... Alecu Popovici). Dar, iată și două dramatizări care merită toată stima noastră : *Kir Ianulea*, semnată de Méhes György (după nuvela cu același nume a lui Caragiale), prezentată de secția maghiară a Teatrului de Stat din Oradea, și *Acei sărmani elefanți*, dramatizare a regizorului Mihai Marinescu, după romanul omonim al lui Elio Vittorini, prezentată de trupa teatrului reșitean.

Ce așteptăm de la stagiunea viitoare ? Să răspundem ca la un extemporal-fulger : a) mai multă literatură dramatică a scriitorilor noștri de azi ; b) mai mult curaj, adică responsabilitate politică, și mai puțină birocrație în munca (atît de democratică, prin statut) a consiliilor oamenilor muncii din teatre ; c) mai mulți secretari literari competenți ; d) redescoperirea unei virtuți : arta de a spune *nu* maculaturii (dramaturgice, regizorale, scenografice, actoricești ș.a.m.d.).

